

ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Annotation. In this article the peculiarities of the systems for financing innovation in the different countries are analyzed and the most successful models of national innovation system operation are defined.

Key words: innovation, government innovation policy.

Аннотація. Проаналізовані особливості системи фінансування інноваційної діяльності в різних країнах та визначені успішні моделі функціонування національних інноваційних систем.

Ключевые слова: инновации, государственная инновационная политика.

Анотація. Проаналізовано особливості системи фінансування інноваційної діяльності в різних країнах та визначені успішні моделі функціонування національних інноваційних систем.

Ключові слова: інновації, державна інноваційна політика.

Постановка проблеми. Успіх інноваційної діяльності в значній мірі визначається формами її організації і способами фінансової підтримки. Джерелами фінансування інноваційної діяльності можуть бути підприємства, фінансово-промислові групи, малий інноваційний бізнес, інвестиційні та інноваційні фонди, органи місцевого управління, приватні особи і т.і. Всі вони беруть участь у господарському процесі і тим або іншим чином сприяють розвитку інноваційної діяльності.

Важливим фінансовим джерелом різних форм інноваційної діяльності є бюджетні асигнування, за рахунок яких виконуються цільові комплексні програми, пріоритетні державні проекти. Також в даний час успішний розвиток інноваційної діяльності у багатьох країнах пов'язують з інтеграційними процесами, які дозволяють досягати синергетичних ефектів за рахунок об'єднання і координації діяльності різних елементів інноваційної інфраструктури. Під сучасною інноваційною інфраструктурою слід розуміти інституційно детермінований механізм державної підтримки інноваційного підприємництва, який повинен бути базовою складовою національної інноваційної системи. Дослідженню світової практики створення систем фінансування інновацій в національній економіці і присвячується дана робота.

Актуальність дослідження. На жаль, сьогоднішній стан інноваційної діяльності та інвестиційного клімату в Україні далекий від ідеалу. На сьогоднішній день зменшилися обсяги державного фінансування, брак власних коштів у підприємств і відсутність стратегічного мислення у їх керівників не заповнюються припливом приватного капіталу.

Інновації широко визнані в якості головного стимулятора економічного зростання і вважаються могутньою силою, що створює умови для сталого розвитку та здатною вирішувати різноманітні проблеми, пов'язані із зовнішнім оточенням і соціальним середовищем. Однак інноваційна діяльність часто зазнає труднощі в знаходженні необхідного їй фінансування. Значне місце у цьому процесі повинні відігравати нові підходи до формування інноваційної стратегії на основі використання кращих зразків світового досвіду у цій сфері.

Тому актуальною задачею є визначення принципів організації фінансування інновацій, які повинні бути орієнтовані на множинність джерел фінансування і припускати швидке й ефективно впровадження інновацій з їх комерціалізацією, що забезпечує ріст фінансової віддачі від інноваційної діяльності. Світовий досвід в цій сфері дає широке поле для аналізу та узагальнень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз діяльності окремих суб'єктів інноваційної діяльності, стадій інноваційного процесу простежується в роботах Р. Верона, Дж. Даннінга, П. Дракера, Ч. Кіндельбергера, Р. Коуса, Д. Кунна, Г. Меніа, Р. Річа Е. Тоффлера, Л. Уеллса, П. Фішера, Дж. Форреста, К. Фрімена, С. Хаймера, Й. Шумпетера та інших. Проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання та підвищення її активності протягом останнього десятиліття широко обговорюються у наукових колах. Даному напрямку дослідження приділено багато уваги у працях науковців Алімова О.М., Амоші О.І., Возняк Г.В., Гальчинського А.Р., Гейця В.М., Зимовця В.В., Льбіної К.І., Кабанова А.І., Колодзева О.М., Крупки М.І., Новікової Н.І., Федулової І.В. та інших. Ключовим аспектом їх робіт є дослідження стану інноваційної діяльності, джерел і способів її фінансування у сучасних умовах розвитку економіки України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Державна інноваційна політика - це складова частина соціально-економічної політики, яка виражає відношення держави до інноваційної діяльності, визначає цілі, напрями, форми діяльності органів державної влади в області науки, техніки та реалізації досягнень науки і техніки.

Будь-яка інноваційна діяльність неможлива без відповідного фінансового забезпечення. Світовий досвід показує: малі і середні інноваційні компанії як економічні суб'єкти найбільш мотивовані і гнучкі в досягненні мети виведення науково-технічної продукції на ринок і відіграють важливу роль в освоєнні нових перспективних ніш. Світова практика показує, що потенційними інвесторами інноваційної діяльності в умовах розвинутого ринку є промислові корпорації, фінансово-промислові групи, банки, інвестиційні компанії, венчурні фонди. До специфічних учасникам відносяться пенсійні та пайові інвестиційні фонди. Частка їх коштів в окремих країнах може досягати половини всього венчурного капіталу (наприклад, США).

Проте і країни, що розвиваються, накопичили успішний досвід створення ефективних національних систем фінансування інноваційної діяльності.

Новизна дослідження полягає в тому, що в роботі узагальнено та систематизовано напрямки, за якими здійснюється підтримка та фінансування інноваційної діяльності як в розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються.

Викладення основного матеріалу. У промислово розвинених країнах розроблені різні форми, методи і шляхи, за допомогою яких здійснюється фінансування фундаментальних досліджень, інноваційних розробок, зокрема фінансова підтримка малого інноваційного бізнесу (в тому числі венчурного). Особливий інтерес представляє досвід таких країн, як США, Японія, ФРН, Великобританія, Франція і Канада. У цих країнах практика вирішення інноваційних проблем (включаючи і фінансові) поряд зі специфічними особливостями, властивими кожній країні, має загальну основу - активна участь держави у проведенні інноваційної політики. Це проявляється і в прямому фінансуванні, і в непрямій фінансовій підтримці інновацій та ін. Головний фінансовий інструмент державної науково-технічної політики - використання коштів державного бюджету. У розвинених країнах держава несе від 20 до 50% національних наукових, інноваційних витрат. Частка витрат на дослідницькі роботи та інноваційні розробки в загальній сумі державних витрат невелика, але в останні 20 років досить стабільна. Вона склала 6-7% у США, 4-5% - у ФРН, Франції, Великобританії та Італії, 3-5% - у Японії.

У США фінансові ресурси надходять як від держави, так і приватних фірм і організацій. Фінансування всіх розробок і нововведень у США здійснюється приблизно в таких пропорціях: 35% - з федерального бюджету (близько 200 млрд. дол. США); 60% - за рахунок власних коштів компаній; 5% - з коштів урядів штатів та органів місцевого самоврядування. Університети, коледжі та приватні неурядові організації беруть участь у фінансуванні науково-дослідної діяльності і конструкторських розробок (НДДКР) на рівні 5-6%. Для системи державної підтримки інновацій в США останнім часом характерний розподіл програмно-цільового підходу. Фінансування зосереджене як на пріоритетних технологічних (біотехнологія, енергетика, електроніка, охорона здоров'я), так і галузевих напрямках (аерокосмічний, військово-промисловий тощо). Близько 75% НДДКР в аерокосмічній промисловості здійснюється на державних асигнуваннях. Наукові дослідження щодо виробництва нових матеріалів на 35% фінансуються державою. [1]

Серед характерних особливостей розвитку американської інноваційної сфери слід виділити фактично незалежне від федеральних державних органів створення основних інститутів інноваційної сфери (технопарків та венчурних фондів). Другою особливістю інноваційної сфери США є виключно висока активність малих інноваційних компаній. Це в чималому ступені пов'язано з існуванням спеціальних державних програм підтримки таких фірм, а також з розвиненістю і доступністю венчурного капіталу - основного джерела коштів. [3]

Іншими особливостями американської інноваційної системи є значна частка освічених іммігрантів і високий рівень конкуренції серед всіх учасників інноваційної сфери. Слабкої стороною інноваційної системи в США є необхідність формування законодавчої бази для регулювання фінансування малих підприємств.

У Великобританії практика державного фінансування досліджень реалізується як система «подвійної підтримки». Стратегічне фінансування проводиться через одноразові субсидії. Паралельно Департамент інновацій, університетів і компетенцій фінансує дослідні ради, які, в свою чергу, фінансують дослідження в країні на проектній основі. Таким чином, одноразові субсидії забезпечують стабільність і стратегічні ресурси, які університети можуть витратити у відповідності зі своїми пріоритетами і програмами розвитку, в той час як проектне фінансування з боку дослідних рад забезпечує енергійну конкуренцію між різними проектами.

Також у Великобританії створюються численні інноваційні центри 2х типів: перші - орієнтовані на розробку специфічної технології та просування її використання (створюються у відповідь на потреби або можливості бізнесу, наприклад, *Printable Electronics Technology Centre, PETEC*); другі - сфокусовані на певному секторі економіки або ринку (створюються для того, щоб зібрати разом взаємодоповнюючі дисципліни науки, частини технологічного ланцюжка тощо). Подібні центри розглядаються в якості стратегічних драйверів економічного розвитку на регіональному рівні. Недоліком діяльності більшості таких центрів інновацій і технологій є те, що вони не інтегровані в національну інноваційну систему і часто не пов'язані з більш широкими програмами розвитку, наприклад, із програмами які реалізуються Радою з технологічної стратегії. [6]

В Японії, незважаючи на активну діяльність уряду по розробці стратегій та програм інноваційного розвитку, велика частина науково-технічних розробок прикладного характеру, як і раніше виконується в лабораторіях великих промислових корпорацій і залишається в рамках цих же корпорацій, без широкої передачі потенційним користувачам в масштабах відповідної галузі. Державні наукові дослідження мають переважно фундаментальний характер, ступінь їх впровадження в практику залишається недостатнім. Між державними фундаментальними науковими дослідженнями та прикладними дослідженнями в приватному секторі не завжди дотримується необхідна координація.

У Японії мало поширене венчурне фінансування і венчурний бізнес в цілому. Відзначається нестача професійних кадрів, відносно безуспішно йде процес розвитку технопарків та бізнес-інкубаторів. Низьку ефективність інноваційної політики уряду продемонстрували також результати державної програми розвитку високотехнологічних науково-промислових регіональних кластерів.[4]

Міжнародні науково-технічні зв'язки здійснюються в Японії як по лінії державних наукових центрів і дослідницьких інститутів з виділенням фінансування з бюджетів відповідних міністерств, так і по лінії громадських і професійних науково-технічних товариств та асоціацій, а також приватних дослідницьких організацій і промислових компаній.

В Ірландії також значна роль держави в інноваційних процесах: зокрема, вона має вирішальне значення в залученні іноземних інвестицій у розвиток високотехнологічних галузей промисловості: одним із напрямів заходів зі стимулювання розвитку наукоємних виробництв є виділення грантів на НДДКР, зниження ставок оподаткування для компаній, що виконують НДДКР. Незважаючи на те, що в Ірландії проживає 1% від чисельності населення ЄС, 25% інвестицій з США в ЄС надходять саме до Ірландії.[6]

Держава в Ірландії інвестує і в ряд проектів по відкриттю доступу бізнесу, що розвивається, до інформаційних, консультативних та освітніх ресурсів. Для підтримки потоку дослідників в Ірландію уряд цієї країни прийняв постанову Європейського Співтовариства про залучення дослідників з третіх країн (EC Directive on Mobility of Researchers from Third Countries).

В Ірландії підтримується ряд ініціатив щодо розвитку зв'язків між системою вищої освіти і промисловістю. Прикладом такої ініціативи може служити запровадження Центрів науки, інженерії та технології з метою накопичення та обміну знаннями, створення та використання можливостей для інновацій. Прикладні дослідницькі центри при вищих навчальних закладах працюють з дослідниками для виявлення комерційних можливостей того чи іншого проекту, укладення договорів з підприємствами, захисту прав інтелектуальної власності. Крім того, підтримка зв'язків між академічними дослідниками та промисловістю здійснюється всередині Стратегічних дослідних кластерів, які спеціалізуються, в основному, на біо-і комп'ютерних технологіях.

У Данії університети фінансуються, в основному, з державного бюджету. Взаємодія між університетами та промисловістю в Данії розвинена менше, ніж у багатьох інших країнах. Важливу частину датської інноваційної системи складають галузеві науково-дослідні інститути. Вони прикріплені до різних міністерств і проводять дослідження згідно з потребами відповідного міністерства. Інститути отримують базове фінансування з національного бюджету; вони також можуть отримати фінансування з державних коштів, що розподіляються за допомогою відкритого конкурсу через дослідні ради, міністерства або інші установи, а також від комерційної діяльності.

Важливою частиною датської інноваційної системи є GTS-інститути ("Godkendt Teknologisk Service" - "затверджений технологічний постачальник послуг"), що виступають в якості сполучної ланки між державними і приватними суб'єктами. GTS-інститути являють собою приватні незалежні консалтингові компанії, які розробляють і продають прикладні знання і технологічні послуги для приватних підприємств і державних установ. GTS-інститут є некомерційною організацією, створеною Міністерством науки, технології та інновацій на період в три роки. Існують три основні напрями діяльності GTS-інститутів: самостійний розвиток ноу-хау, участь у спільних проектах разом з державними науково-дослідними установами та приватними компаніями, а також комерційна діяльність. Ще один з важливих елементів датської системи інновацій - наукові парки, співзасновники інноваційних інкубаторів. У країні створена потужна інноваційна інфраструктура. Тим не менш, велика частина інноваційної активності зводиться до дрібних інновацій, спрямованих на поліпшення виробничого процесу на місцях.[7]

Питання комерціалізації інноваційних розробок в Швейцарії не підтримуються прямими державними інвестиціями. Трансфер інноваційних технологій в промисловість здійснюється в рамках існуючих форм підтримки фірм, у тому числі старт-апів, переважно в умовах технопарків, як на федеральному, так і на регіональному рівні. Через відсутність прямої державної підтримки інновацій в бізнес секторі, інструменти інноваційної політики, в основному, орієнтовані на пропозицію приватних наукових досліджень. Інша складність пов'язана з людським капіталом: незважаючи на значні витрати на освіту, частка населення з вищою освітою відносно мала, зберігається і обмежена мобільність в рамках системи освіти.

У Норвегії велика увага приділяється взаємодії освіти та науки: існує велика кількість як державних, так і приватних науково-дослідних інститутів (на них припадає майже 23% від усіх витрат на науково-дослідницьку діяльність та приблизно 27% всіх наукових досліджень). Всі вищі навчальні заклади Норвегії зобов'язані проводити фундаментальні дослідження та підготовку наукових

працівників, використовуючи роботи випускників вузів і програми докторантів. Вищі навчальні заклади відповідають не тільки за проведення фундаментальних досліджень і підготовку наукових кадрів, але і за комерційне використання результатів винаходів, зроблених їх співробітниками. Частка державних інвестицій відносно висока, як і в інших країнах з низькою часткою R & D до ВВП (близько 1,7% від ВВП).[8]

Норвегія змогла домогтися того, щоб іноземні корпорації, що працюють на місцевому ринку, проводили локалізацію своїх технологій в країні або передавали їх норвезьким науково-дослідним інститутам. Для цього використовувалися різні заохочення і винагороди. У результаті в Норвегії сформувалися суднобудівні компанії, IT-сектор, пов'язаний з нафтогазовидобуванням, з'явилися інноваційні розробки в моніторингу запасів у важкодоступних місцях, а також у технологіях буріння та видобутку на шельфі.

Держава в Норвегії співфінансує НДДКР сировинних компаній. Кінцева мета - створення наукового середовища світового рівня і накопичення в Норвегії знань в галузі нафтовидобування. Для заохочення розвитку НДДКР в промисловості в Норвегії передбачена система податкових вирахувань при здійсненні витрат на НДДКР. Високі податки на нафтовидобування в Норвегії безпосереднім чином стимулюють нафтогазові компанії до розробки нових технологій, що дозволяють знижувати собівартість видобутку і підвищувати рівень видобутку нафти.

Інноваційна політика в Нідерландах характеризується переважанням регіональної компоненти, причому відбувається зміщення з підтримки відстаючих північних регіонів на підтримку економічних переваг регіонів, які є рушійною силою національного зростання. До недоліків національної інноваційної системи Нідерландів відноситься недостатня цільність науково-дослідної діяльності в голландських компаніях (1% в порівнянні з середнім рівнем по ОЕСР в 1.5%) і брак докторів наук за науково-технічним спеціальностям.[6]

Участь Нідерландів у міжнародних програмах по інноваційному співробітництву здійснюється централізовано і координується основними міністерствами й агентствами в рамках їх основної спеціалізації. При організації участі в міжнародних інноваційних проектах основна увага приділяється залученню до досліджень підприємств малого і середнього бізнесу, а також перспективних інноваційних компаній.

В Іспанії основними напрямками державної інноваційної політики є реалізація проектів створення консорціумів технологічних досліджень (CENIT, HSKTI), Фонду фондів і програма «Torres Quevedo». Національні стратегічні консорціуми технологічних досліджень (HCKTI) являють собою практичну форму реалізації завдання поліпшення взаємодії державних і приватних організацій шляхом створення та спільного фінансування HSKTI. Для отримання дотацій та іншої підтримки з боку держави, HSKTI, що формуються, повинні задовольняти ряд умов.

Фонд фондів акумулює венчурний капітал для підтримки процесів створення та становлення високотехнологічних компаній. Учасниками фонду є державні та приватні компанії, присутність приватного сектора більше 30%. За програмою «Torres Quevedo» здійснюється насичення приватного сектора університетськими кадрами, фінансується укладання контрактів з докторами наук і технологами для підтримки дослідницьких проектів у фірмах.

В Ізраїлі в якості одного з основних інструментів інноваційної політики працюють міжнародні фонди підтримки інновацій. Потужним інструментом впровадження власних прибуткових проектів, що також з успіхом використовується Ізраїлем, є система грантів на НДДКР, в яких держава співфінансує проекти комерціалізації технологій в різних пропорціях в залежності від стадії розвитку проекту. Можна виділити наступні важливі особливості цієї системи: доступність грантів, швидкість ухвалення рішення про фінансування.[9]

В університетах Ізраїлю поряд з навчальною діяльністю проводяться на комерційній основі наукові та прикладні дослідження в інтересах інших зацікавлених організацій та установ. Практично в кожному ВНЗ є підрозділ, завданням якого є комерціалізація проектів, створених на базі ВНЗ.

Ініціативи держави у сфері інноваційного розвитку останнім часом включають в себе запуск нових програм, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу та традиційних галузей; створення фонду розвитку нанотехнологій (21 млн. євро) та біотехнологій (25 млн. євро); запуск програми розробки та комерціалізації технологій обробки води та розвиток інших інструментів досліджень у сфері гідрології та відновлювальних джерел енергії.[10]

У Китаї з 1980-х років значну роль у розвитку інноваційного бізнесу відіграють різні види пільгових адміністративно-територіальних формувань: спеціальні економічні зони, зони торгово-економічного розвитку, промислові парки та інші. Зазначені інститути стали потужним інструментом залучення до співпраці іноземних компаній і фахівців, для яких застосовуються спеціальні пільги. Активно залучається до інноваційної діяльності і кваліфікована робоча сила, важливою складовою ознайомлення із зарубіжними інноваційними досягненнями є направлення національних кадрів на навчання за кордон. [12]

У Південній Кореї спочатку модернізація була побудована на запозиченні зарубіжних технологій, яке відбувалося в різних формах: контракти «під ключ», ліцензування, консультативні послуги. Вивчення іноземного досвіду відбувалося, головним чином, шляхом створення спільних венчурних фірм з японськими партнерами. В даний час, незважаючи на те, що Корея по багатьох високотехнологічних позиціях лідирує

у світовому експорті, країна як і раніше багато в чому залежить від імпортової техніки з причини недостатнього розвитку власних базових технологій.

У 1998 році уряд провів реструктуризацію державних дослідницьких центрів, створюючи конкурентне середовище. З цього моменту дослідні інститути надавали спін-оффам офісні майданчики і лабораторії для проведення досліджень. Однією з відмінних особливостей інноваційного розвитку Південної Кореї є цілеспрямована підтримка, в основному, саме великих компаній. В даний час, навпаки, розукрупнення, а в ряді випадків і ліквідація фінансово-промислових корпорацій (чеболі) визнається одним з головних успіхів посткризової адаптації та структурної реформи Південної Кореї.[13]

Корейська патентна система вважається однією з найбільш результативних у світі. Корейське відомство з інтелектуальної власності (КІРО) з 1997 року переорієнтувалося на запозичення принципів регулювання патентної діяльності США. Патентна політика зіграла важливу роль у розвитку малого підприємництва та капіталізації університетів. Раніше професорам необхідно було передавати свої патенти уряду, тому зроблені в державних інститутах винаходи вважалися надбанням Республіки. Перегляд патентних прав полегшив технологію передачі патентів через юридичну особу.

У Бразилії державний сектор завжди домінував у фінансуванні науки і технологій при зростаючій ролі приватного сектору (до 2005 р. частка приватного сектору склала 50%). Тим не менше, 80% дослідницьких проектів здійснюються в державних університетах та дослідницьких інститутах. В цілому, інноваційний розвиток відбувається переважно завдяки державній політиці.

Крім податкового стимулювання R&D, субвенцій та співфінансування процентних ставок, важливим інструментом у сфері фінансового сприяння інноваціям, що застосовувалися в 1990-х і 2000-х рр., було створення галузевих фондів, які спрямовують частину коштів, отриманих від оподаткування ключових галузей, на R&D-проекти, обрані державним комітетом. Близько двох третин коштів галузевих фондів використовується спільними приватно-державними компаніями. [14]

До недоліків інноваційної політики Бразилії можна віднести низький рівень конвертації знань у інноваційну продукцію, зосередженість інноваційної системи на академічних наукових дослідженнях, а також недостатню координацію між процесами наукових досліджень, розробки технологій, виробництвом і комерціалізацією розробок. Крім того, в Бразилії практично повністю відсутня політика по залученню висококваліфікованої іноземної робочої сили і взаємодії з діаспорою.

У Таїланді велика увага приділяється розвитку нанотехнологій. Національне агентство з нанотехнологій Таїланду (NANOTEC) розробило концепцію по перетворенню країни до 2013 року в один із регіональних центрів Південно-Східної Азії з розвитку нанотехнологій. Розпочато створення мережі високотехнологічних парків, що включають в себе місцеві університети, державні та приватні НДІ, в тому числі із залученням зарубіжних учених, діяльність яких буде сфокусована на трьох основних сферах - створенні нових наноматеріалів, розвитку нанобіотехнологій і наноелектроніки. Розвиток біотехнологій пов'язано із створенням в країні Національного центру генної інженерії та біотехнологій (BIOTEC).[15]

Республіка Індонезія прагне до виходу на якісно вищий рівень науково-технічного розвитку, проте як і раніше відчуває гостру нестачу кваліфікованих фахівців і фінансових коштів на НДДКР. Керівництво країни активно переймає досвід створення технопарків, промислових парків, особливих економічних зон з акцентом на розвиток високотехнологічних виробництв та науково-технічних розробок. Проте всі вони ще знаходяться на різних початкових стадіях розвитку. Однією з основних перешкод є бюрократія та недостатнє фінансування.

В Індонезії дослідженнями у сфері нанотехнологій займаються Інститут природничих наук (LIPI), Національне агентство з атомної енергії (BATAN), Національне аерокосмічне агентство (LAPAN), Агентство з дослідження та впровадження технологій (BPPT), Дослідницький центр при Міністерстві промисловості, а також ряд державних і приватних дослідницьких інститутів - в загальній складності, більше 120 організацій, що знаходяться в системі Міністерства досліджень та технологій. Сфери досліджень стосуються, перш за все, наноматеріалів, далі йдуть нанофармацевтика, енергетика, нанобіотехнології і наноелектроніка. Серед проблем, з якими стикається Індонезія, на першому місці стоїть брак інформації, на другому - конкретних прикладних технологій, на третьому - дефіцит фахівців, далі - недостатнє фінансування.[16]

В економіці Індії сформовані сектора інноваційної системи світового (або порівнянного зі світовим) рівня, - автомобільна промисловість, інформаційні технології, комунікації, фармацевтика, а також атомна енергетика, космічна галузь. У країні діють 45 технопарків, які в сукупності виробляють 80% експортованої продукції ІТ-сфери. Крім того, завдяки вжитим заходам державної підтримки індійських інформаційних технологій, на Індію припадає 65% світового ринку аутсорсингу - так, більше 300 транснаціональних корпорацій перевели в неї свої підрозділи з розробки комп'ютерних програм. Така привабливість для іноземного бізнесу пов'язана з високою кваліфікацією індійських ІТ-фахівців з одночасною дешевиною їх праці - зарплати аналогічних працівників у США виявляються в середньому в 6 разів вище.

В Індії в даний час урядом в більшій мірі фінансується розвиток фундаментальних досліджень в протипагу прикладним, через що значна частина наукових досліджень не знаходить практичного

застосування. Країна залишається вкрай бідною і, в цілому, її можна охарактеризувати як має високу якість інноваційної системи з вкрай низькими показниками в інших сферах економіки. [17]

У Казахстані основним інститутом розвитку, відповідальним за інноваційну діяльність в республіці, є Фонд національного добробуту «Самрук-Казина» і його дочірнє підприємство АТ «Національний інноваційний фонд» (НІФ). Крім цього активну позицію в Республіці Казахстан в області підтримки інноваційної діяльності займають і великі національні компанії (100%-е участь держави). У республіці сформована дворівнева система технопарків - національних і регіональних, 3 з 13 казахстанських технопарків розташовані на території вузів, решта 10 здійснюють свою діяльність на території великих промислових підприємств і наукових центрів.

Головні висновки. За результатами аналізу досвіду створення інфраструктури фінансування інновацій в різних країнах, можна узагальнити наступне. Проведений огляд національних інноваційних систем провідних країн світу свідчить про здійснення активної державної підтримки інноваційної діяльності у розвинутих країнах, орієнтацію національної економіки на науково-інноваційний розвиток, державну фінансову підтримку інноваційних процесів, стимулювання інновацій через встановлення пільгового оподаткування, надання кредитів, розвиток науково-дослідної та інноваційної інфраструктури, створення сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату. Подібний підхід до розвитку інновацій є характерним і для ряду країн, що розвиваються, таких, наприклад, як Китай і Індія. Особлива увага приділяється сприянню відкриттю і розвитку мережі технологічних парків і бізнес-інкубаторів. Серед пріоритетних напрямків розвитку інноваційної діяльності для США, Великобританії, Німеччини, Норвегії та ряду інших розвинутих країн є проведення космічних досліджень, розвиток енергетичної галузі, сфери охорони здоров'я, біотехнології, інформаційні і комп'ютерні технології. Індійська національна інноваційна система пріоритетні позиції зосередила в галузях інформаційних технологій і програмного забезпечення, розвитку біотехнологій та космічній сфері.

У розвинених країнах фінансування інноваційної діяльності здійснюється як з державних, так і з приватних джерел. Для більшості країн Західної Європи і США характерно приблизно рівний розподіл фінансових ресурсів для НДДКР між державним і приватним капіталом.

Так, з метою поліпшення умов для інновацій і оновлення технологій у більшості розвинених країн вживаються наступні заходи: створення інноваційних центрів і агентств з розповсюдження технологій; поліпшення інфраструктурного забезпечення територій в якості умови розміщення високотехнологічних підприємств; стимулювання малих високотехнологічних фірм, що є одночасно і високо ризиковими (венчурними); створення спеціального фонду заохочення інновацій тощо.

На основі аналізу країн можна також зробити висновок про те, що низький рівень розвитку окремих інститутів не завжди заважає інноваційному розвитку. Ключове значення в даному випадку мають вибір стратегії проведення державної політики і, найчастіше, - вдалий збіг обставин.

Перспективи використання результатів дослідження. Світовий досвід фінансування інноваційної діяльності показує, що інноваційний процес може успішно розвиватися як за рахунок приватного, так і державного фінансування. Все залежить не від характеру джерела інвестицій, а від його ефективності. При цьому важливу роль відіграє рівень розвитку інноваційного клімату в країні, законодавча база, що регулює відносини учасників інноваційного процесу, розвинене інформаційне та матеріально-технічне забезпечення наукових досліджень, співробітництво між суб'єктами інноваційної діяльності. Тому подальшими напрямками досліджень в цій сфері може бути аналіз ефективності функціонування інноваційних систем країн світу та України.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 4 липня 2002 р., № 40 – IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Мустафін М. Фінансування інноваційної діяльності у розвинутих країнах [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ufin.com.ua/analit_mat/drn/121.htm
3. Источники финансирования инновационной деятельности [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.projects.innovbusiness.ru/content/document_r_D2A1EB75-CC7C-47CB-B4CD-ADE08E1E2CE2.html
4. NVCA Venture Impact: The Economic Importance of Venture Capital-Backed Companies to the U.S. Economy, 2011. [електронний ресурс] – Режим доступу. - URL: www.nvca.org
5. Тэплин Рут Финансирование инновационной деятельности в ЕС, США и Японии: сравнение http://belisa.org.by/pdf/2012/Ruth_Taplin_rus.pdf
6. Bosma N., Stam E., Wennekers S. Intrapreneurship - An international study Zoetermeer, January 2010. [електронний ресурс] – Режим доступу. - URL: http://www.ondernemerschap.nl/sys/cftags/assetnow/design/widgets/site/ctm_getFile.cfm?file=H201005.pdf&perId=0
7. European Commission STAFF WORKING DOCUMENT, Brussels, 6.10.2010 [електронний ресурс] – Режим доступу. - URL http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/rationale_en.pdf
8. Advanced Technology Group <http://www.teknologiportalen.dk/EN/>

9. Окно в Норвегию [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.nrcc.no/norwaydirectory/database_statistics.html
10. Инновации. Израильский опыт <http://www.innovatix.ru/blog/innovation/63.html>
11. Хай-тек в Израиле: инновации ради будущего [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.theisraelproject.org/site/apps/nlnet/content2.aspx?c=ewJXKcOUJllaG&b=7724171&ct=11658769#.UVHVmTcmCUs>
12. Королева А. Китайские инновации [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://expert.ru/2011/05/6/kitajskie-innovatsii/>
13. Речь китайского заместителя министра по науке и технологиям «China's strategies to become an innovation juggernaut» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://innobis.ru/o-kompanii/nash-blog/chinas-innovation-strategy>
14. Корея – вторая из самых инновационных стран мира [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.k-window.com/economics/yuzhnaya-koreya-zanimaet-vtoroe-mesto-sredi-naibolee-innovatsionnyh-stran-mira/>
15. Международная практика создания инвестиционных фондов финансовыми институтами развития [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.veb.ru/common/upload/files/veb/analytics/strman/sm201212.pdf>
16. Научные исследования в Таиланде [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://chasix.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=159&Itemid=1
17. О политике Индонезии в сфере инноваций [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.rustrade-indonesia.com/index04-2ru.htm>
18. Индия: научно-технологическое развитие и инновации [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.lawinrussia.ru/node/119856>
19. Будкін В. Державна інноваційна політика: український та зарубіжний досвід / В. Будкін // Дослідження міжнародної економіки : збірник наукових праць. — 2011. — Вип. 1. — С. 25-40